
ІНСТРУКТИВНІ МАТЕРІАЛИ

за формою № 9-ЗЕЗ “Звіт про експорт-імпорт послуг”

I. Загальні положення

В останні роки все більшого значення для розвитку світової економіки набуває міжнародна торгівля послугами. Послуги, якщо ними торгують на світовому ринку, за своєю економічною суттю є товаром.

Зовнішня торгівля товарами характеризується тим, що товари можуть бути фізично переміщені через кордон та проходять митну обробку. **Зовнішньоекономічні послуги** являються товаром, що не проходить митного контролю і на який не оформлюється вантажна митна декларація. Послуги не приймають форму матеріальних об’єктів, на які розповсюджуються права власності. Реалізація послуг та їх виробництво невідокремлені один від одного. Головним в торгівлі послугами є те, що повинна відбутись операція купівлі-продажу, яка охоплює діяльність суб’єктів господарської діяльності України та іноземних суб’єктів господарської діяльності (резидентів та нерезидентів), побудована на взаємовідносинах між ними та має місце як на економічній території України, так і за її межами.

Поняття “економічна територія країни” – це географічна територія, що перебуває під юрисдикцією уряду даної країни, у межах якої відбувається вільне пересування людей, товарів та капіталів. До економічної території включаються повітряний простір над нею, територіальні води і та частина континентального шельфу, яка розташована у міжнародних водах, щодо якої країна користується виключним правом на вилов риби чи видобуток на шельфі палива або інших корисних копалин. Крім того, до економічної території належать вільні зони, приписні (митні) склади та підприємства, експлуатація яких здійснюється під контролем митних органів. До неї також входять територіальні анклави, які розташовані на території інших країн (території посольств, консульств, військових баз, наукових станцій).

Моментом здійснення процедури експорту-імпорту послуг вважається дата їх фактичного надання або одержання на основі принципу нарахування (за виписаними рахунками). Найчастіше дата реєстрації таких операцій збігається з часом виробництва послуг. Проте, бувають виключення коли перерахування платежів відбувається по результатах кожного року, тоді час реєстрації послуги записується по строках платежів за наданими актами (будівельні послуги). Час відображення в обліку може бути пов’язаний з такими факторами: терміном підписання контракту, терміном платежу, терміном зобов’язання по сплаті за послуги. Ці дати не завжди співпадають з датою відображення в бухгалтерському обліку. Згідно з рекомендаціями Міжнародного Валютного Фонду, реєстрація

послуг в платіжному балансі відбувається коли змінюється право власності, а в платіжних документах відбувається проводка у експортера та імпортера, тобто, коли економічна вартість створюється, обмінюється, передається, ліквідується.

Зовнішня торгівля послугами передбачає активний пошук партнерів за кордоном, а також відповідний контракт - документ, що оформляє зовнішньоторгівельну угоду, містить письмову домовленість сторін про надання (одержання) послуг, зобов'язання продавця надати послугу, а покупця - одержати і сплатити за неї необхідну грошову суму.

Експорт (імпорт) послуг в Україні реєструється на момент підписання зовнішньоекономічного контракту. Зовнішньоекономічний договір (контракт) в Україні - це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Права та обов'язки сторін зовнішньоторгівельного контракту визначаються правом країни, обраної сторонами при укладанні контракту, чи в результаті подальшого узгодження. У міжнародній практиці існують найрізноманітніші контракти. Зміст контракту складають його умови, які поділяються на обов'язкові і додаткові. До обов'язкових належать: найменування сторін, предмет контракту, якість і кількість, базисні умови виконання, ціна і умови поставки, умови платежу, санації та рекламації, юридична адреса та підписи сторін. Додаткові умови: здавання-приймання, страхування, відвантажувальні документи, гарантії, пакування, форсмажорні обставини, арбітраж, інші. Можуть бути передбачені і індивідуальні умови та специфічні, що визначають місце виконання контракту, фінансові умови та інші комерційні документи. Момент здійснення експортного (імпортного) контракту - це момент, на який покладено всі обов'язки за зазначеним контрактом, включаючи оформлення векселів або укладання кредитних угод. При цьому, до обсягів експорту включаються надходження коштів від нерезидентів за надані послуги, а до обсягів імпорту – перерахування коштів нерезидента за одержані послуги.

“Виробництво” послуг зовнішньої торгівлі пов'язане безпосередньо з домовленістю між конкретним виробником в одній країні та конкретним споживачем в іншій країні та фіксує зміни в економічних відносинах між двома сторонами - резидентом та нерезидентом.

З точки зору аналізу зовнішньоекономічної діяльності поняття “резидентство” є важливою характеристикою господарюючої одиниці при торгівлі послугами.

Резиденти – це юридичні особи та суб'єкти підприємницької діяльності України, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), які мають економічні інтереси в межах країни,

функціонують відповідно до законодавства України з місцезнаходженням на її території (не менше одного року); фізичні особи – громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства, які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі й ті, що тимчасово перебувають за кордоном. Резидентами є такі категорії фізичних осіб:

- мандрівники (туристи) - фізичні особи, які залишають країну на короткий строк;
- студенти, які залишають країну на термін навчання;
- сезонні робітники;
- прикордонні працівники;
- персонал міжнародних організацій;
- найнятий на місці персонал посольств тощо;
- екіпажі літаків, кораблів тощо.
- військовий та цивільний персонал, що працює за кордоном в урядових анклавах.

Підприємство є резидентом даної країни і має центр економічного інтересу, коли воно бере участь у виробництві послуг в даній країні та має хоча б одну виробничу установу. До них відносяться різні види підприємств - приватні, державні тощо.

Нерезиденти – це юридичні особи та суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва) з місцезнаходженням за межами України, які створені та здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства іншої держави; дипломатичні представництва, консульські установи, міжнародні організації та їх представництва, що мають дипломатичні привілеї та імунітет; фізичні особи – громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства, які мають постійне місце проживання за межами України, у тому числі й ті, що тимчасово перебувають на території України.

Згідно Закону “Про зовнішньоекономічну діяльність” суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні є:

- фізичні особи - громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України;

- юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні домни, посередницькі та консультативні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та (або) капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;

- об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;

- структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України;

- спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України;

- інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України.

Україна цілеспрямовано проводить політику щодо інтеграції в світове співтовариство, прагне зміцнювати свої зовнішньоекономічні зв'язки з усіма країнами. Важливим кроком на шляху лібералізації зовнішньоекономічної діяльності України буде її вступ до **міжнародної організації торгівлі СОТ**. Це, перш за все, полегшить недискримінаційний доступ на світові ринки українських конкурентоспроможних товарів та послуг, перехід торговельно-економічних відносин з іншими країнами на більш стабільну правову основу, застосування існуючого механізму СОТ для вирішення торговельних суперечок тощо.

Генеральна угода з торгівлі послугами (ГАТТ) встановлює положення, які включають закони, нормативні акти, рішення щодо придбання, використання та оплати послуг. Є чотири способи надання послуг - транскордонне, споживання за кордоном, комерційна присутність, присутність фізичних осіб:

1. Транскордонне надання послуг. Користувач залишається на території своєї країни, а послуга перетинає кордон (послуги пошти, зв'язку, заочна освіта).
2. Споживання за кордоном. Користувач знаходиться за межами своєї країни та використовує послуги в іншій країні (туристична діяльність, медичне обслуговування, освіта).
3. Комерційна присутність. Прикладом комерційної присутності є медичні послуги, освіта, фінансові послуги.
4. Присутність фізичних осіб діє, коли для надання послуги на територію країни користувача приїжджає фізична особа самостійно, або від свого роботодавця (аудиторські перевірки, послуги розважального характеру).

Зовнішньоекономічні послуги різноманітні. Прикладом послуг можуть бути надходження за використання однією країною транспорту інших країн (морського, залізничного, повітряного, тощо), за вантажно-

розвантажувальні операції, за портові збори, за користування засобами міжнародного зв'язку (пошта, телеграф, телефон, радіозв'язок), за послуги міжнародного страхування, фінансові операції, витрати та доходи від іноземного туризму, утримання дипломатичних представництв та місій, адміністративного та воєнного апарату в інших країнах, некомерційні грошові перекази, тощо. Поряд з традиційними для міжнародної торгівлі послугами все більшого значення набувають спеціалізовані послуги, що пов'язані з розвитком технології, як проектно-конструкторські, будівельні та монтажні роботи, підготовка програмного забезпечення і технічного обслуговування обчислювальної техніки, маркетинг та інші.

II. Основні види зовнішньоекономічних послуг

Представниками Українського Науково-дослідного інституту статистики України разом з співробітниками відділу статистики послуг зовнішньоекономічної діяльності Держкомстату України у 1997 році на основі Класифікатора видів економічної діяльності статистичної комісії Європейського Союзу була розроблена Класифікація послуг зовнішньоекономічної діяльності (ДК 012-97), затверджена наказом Держстандарту України від 02.06.97 № 324. З 1998 року здійснено перехід на облік послуг згідно з вищезазначеною класифікацією, яка налічує 99 розділів.

У методологічних роз'ясненнях зі статистики міжнародної торгівлі послугами наводиться суть та порядок нарахування обсягів послуг у вартісному значенні за основними видами:

1. Транспортні послуги;
 2. Подорожі (туристичні, медичні, у сфері освіти);
 3. Послуги зв'язку;
 4. Будівельні послуги;
 5. Страхові послуги;
 6. Фінансові послуги;
 7. Комп'ютерні та інформаційні послуги;
 8. Роялті та ліцензійні послуги;
 9. Інші ділові послуги (перепродаж товарів за кордоном, операційний лізинг);
 10. Різні ділові, професійні та технічні послуги (юридичні, бухгалтерські, аудиторські послуги, послуги, пов'язані з рекламою та вивченням ринку, консультаційні, науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки, послуги в галузі архітектури, інженерні та інші технічні послуги, послуги в галузі сільського господарства, видобутку корисних копалин, переробки продукції на місцях, послуги пов'язані з мисливством, лісовим господарством, риболовством, послуги, які відносяться до гірничої, обробної промисловості);
-

11. Послуги приватним особам та послуги у галузі культури та відпочинку;

12. Державні послуги.

1. Транспортні послуги

До транспортних послуг відносяться всі види транспортного обслуговування, які здійснюють резиденти України для резидентів інших країн, які включають пасажирські, вантажні перевезення (фрахт), оренду транспортних засобів разом з екіпажем, а також допоміжні послуги. Транспортні послуги класифікуються за видами транспорту: залізничний, морський, повітряний, річковий, автомобільний, космічний, трубопровідний. При цьому з категорії транспортних послуг вилучаються деякі види суміжної діяльності: страхування вантажів (входить до страхових послуг); товари, придбані в портах транспортними підприємствами-нерезидентами (включаються до позиції “товари”); ремонт залізничних колій, конструкцій у морських портах та аеропортах (будівельні послуги); оренда транспортних засобів без екіпажу (операційний лізинг).

Вантажні послуги включають навантаження товарів на борт транспортного засобу та його розвантаження, якщо це передбачено контрактом. Транспортні послуги, асоційовані з товарами, які доставляються до митного кордону країни-експортеру, включаються у вартість ФОб-товару. До транспортних послуг відносяться послуги, пов'язані з доставкою товару до митного кордону держави-імпортеру та до пункту призначення вантажів. Обліку підлягають перевезення, прийняті безпосередньо від відправника та прийняті від іноземних залізниць, аеропортів, морського, річного транспорту, поромних переправ, автомобільного транспорту.

До залізничного транспорту включаються перевезення потягами; морського транспорту – транспортні послуги, які здійснюються на морі; повітряного транспорту – послуги, які здійснюються у повітрі; автодорожнього транспорту – міжнародні вантажні перевезення вантажівками, фургонами, пасажирські перевезення автомобілями, туристичними автобусами; внутрішнього водного транспорту – перевезення по річках, каналах, озерах (сюди відносяться водні шляхи, які знаходяться у межах однієї країни, та водні шляхи, які проходять вдовж двох і більше країн); космічного транспорту – запуски супутників, які здійснюються для телекомунікаційних підприємств, перевезення товарів та людей для проведення наукових експериментів. До цього виду транспорту відноситься космічний пасажирський транспорт та враховуються виплати, які здійснюються країною для забезпечення присутності резидентів країни на борту космічних транспортних засобів іншої країни.

Одиницею статистичного обліку перевезення вантажів вважається відправка партії вантажів, яка оформлюється окремим документом перевезення (дорожня відомість). Перевезення вантажів враховується на момент відправлення та на момент прибуття. Моментом відправлення вважається дата приймання вантажу до перевезення від відправника. Моментом прибуття вважається дата видачі вантажу одержувачу та здача вантажу іноземній залізниці, морському, автомобільному транспорту і т. інше. По відправленнях, які пов'язані з перевантаженням з однієї колії на другу, моментом відправлення вважається дата прийняття вантажу з другої колії та моментом прибуття вантажу – дата здачі вантажу на другу колію.

До вартості від перевезення вантажів включаються платежі від вантажних перевезень, які зароблені транспортними підприємствами, включаючи виручку від чартерів транспортних засобів з екіпажем (для перевезення вантажів).

Облік пасажирських перевезень охоплює перевезення пасажирів, які здійснюються усіма видами транспортних засобів, включаючи також плату за перевезення багажу понад норми, інші послуги, які пасажирів додатково сплачують, під час знаходження на борту транспортних засобів.

За одиницю обліку перевезення пасажирів приймають пасажиро-поїздку. Пасажиро-поїздка – це поїздка пасажирів в одному напрямку від станції відправлення до станції прибуття. По кожному квитку приймають одну пасажиро-поїздку; по груповому (туристському) – стільки пасажиро-поїздок, скільки людей вказано в документі; по зворотному – дві пасажиро-поїздки. Враховується перевезення пасажирів на момент продажу квитків або оформлення проїзного документу. До вартості від перевезення пасажирів включаються платежі за проїзд, які зароблені транспортними підприємствами, включаючи виручку від чартерів транспортних засобів з екіпажем (для перевезення пасажирів) та від супровідного багажу понад норми.

До пасажирських та вантажних послуг включається також здавання під найм та довготермінова оренда з екіпажем на обмежені строки кораблів, повітряних суден, вантажних машин для перевезення вантажів та пасажирів.

Допоміжні транспортні послуги включають послуги з транспортного оброблення вантажів, забезпечення функціонування транспортної інфраструктури (послуги портів, станцій, стоянок, поточний ремонт і обслуговування транспортних засобів, технічна допомога, утримання і ремонт автодоріг, мостів, суднохідних шляхів; вантажно-розвантажувальні роботи, лоцманські послуги, аварійно-рятувальні, екіпірування суден, послуги вантажних терміналів; послуги з фрахтування морського торговельного флоту; послуги повітряних терміналів, підрозділів для обслуговування повітряних ліній та забезпечення повітряних перевезень; транспортно-експедиційні послуги, послуги з оформлення документів

відповідно до вимог митних органів, послуги транспортних агентств, експедиторів, митних брокерів). До послуг з транспортування трубопроводами включається транспортування по трубопроводах газу, аміаку, нафти, електроенергії (крім послуг з виробництва та розподілення).

2. Подорожі

До цього розділу включаються **туристичні послуги**: послуги готелів і ресторанів, послуги бюро подорожей і туристичних агенств; **послуги у сфері освіти та охорони здоров'я**.

До послуг готелів включаються послуги з надання місць короткотермінового перебування у готелях, включаючи туристичні, надання місць для проживання у таборах, у сімейних пансіонатах, молодіжних турбазах. Готелі надають також суміжні послуги такі як харчування, проведення банкетів, надання місць для проведення зборів для юридичних та фізичних осіб. Ці послуги включаються до послуг готелів в разі здійснення оплати за проживання, в разі здійснення окремої оплати, вони класифікуються в залежності від наданої послуги. До послуг ресторанів відносяться послуги з продажу готової їжі для споживання на місці; продажу напоїв, що споживаються разом із споживанням їжі. До послуг бюро подорожей і туристичних агенств відносяться послуги, пов'язані з організацією поїздок, забезпеченням житлом і транспортними засобами, роботою екскурсоводів та гідів. До послуг у сфері освіти та охорони здоров'я відносяться всі витрати, які здійснюються особами, які проходять курс лікування та освіти (плата за освіту, проживання, харчування, лікування у стаціонарі, послуги лікарів).

Подорожі відрізняються від інших складових міжнародної торгівлі тим, що ця категорія орієнтована на приїжджого.

Приїжджим є особа, що прибуває у зарубіжну країну, для якої вона не є резидентом на термін менше одного року, з метою придбання певного обсягу товарів і послуг для власного користування, а не з комерційною метою. Це не відноситься до тих, хто: проходить службу на військових базах або державну службу в урядових відомствах своєї країни, включаючи дипломатичних працівників та інших службовців посольств та консульств та їх утриманців (враховується у державних послугах, не віднесених до інших категорій). Студенти та пацієнти, що проходять навчання та лікування за кордоном, залишаються резидентами країни походження, навіть якщо час їх перебування в іншій країні складає більше одного року. Усі витрати, зроблені особами, які проходять курс навчання та лікування, включаються в категорію "подорожі". У дану групу не включають товари, придбані прибулими з метою їх перепродажу на економічній території своєї або іншої країни.

Подорожі поділяються на ділові та особисті. Ділові подорожі охоплюють осіб, які прямують за кордон для здійснення різних видів господарської діяльності: екіпажів суден, що зупинились на короткочасний відпочинок; державних службовців (в офіційних справах); працівників міжнародних організацій (у відрядженні); а також найманих робітників компаній, які не є резидентами країн, на території яких вони працюють. Вони можуть прибувати в дану країну з метою реалізації продукції, вивчення ринку, участі у місіях, веденні торговельних переговорів та виробничої діяльності, або участі в іншій діяльності, яку вони проводять у цій країні від імені підприємства, яке є резидентом іншої країни. У категорію прибулих з метою ділових подорожей включаються також сезонні робітники та робітники з прикордонних районів, які не є резидентами країни, де працюють. Оплата праці найманих робітників, які не є резидентами країн, на території яких вони працюють, не включається до послуг.

По статті ділові подорожі реєструються товари та послуги, придбані прибулими для використання в особистих цілях, включаючи ті, за які прибулі одержують відшкодування від своїх роботодавців, (придбання товарів та послуг, здійснених від імені підприємства-роботодавця сюди не відносяться). Включаються також особисті витрати на товари та послуги сезонних робітників та робітників прикордонних районів або інших найманих робітників в країні країни їх роботодавця.

Особисті подорожі охоплюють осіб, які прямують за кордон для проведення відпустки, участі в культурних заходах, іншого виду відпочинку, відвідування друзів та родичів, паломництва, з метою навчання, проходження курсу лікування. Всі товари та послуги придбані під час перебування приїжджими на економічній території свого перебування, реєструються по статті особистих подорожей. До найбільш поширених видів товарів та послуг, що реєструються в цій категорії, відносяться: проживання, продукти харчування і напої, розважальні програми, транспортне обслуговування, яке було одержане на території країни перебування, а також подарунки та сувеніри, придбані для особистого користування у країні перебування та вивезені з неї.

3. Послуги зв'язку

Послуги зв'язку розділяються на послуги пошти та послуги в області телекомунікацій.

Послуги зв'язку охоплюють основні операції з поштового обслуговування і служби кур'єрського зв'язку: приймання, оброблення, транспортування і доставка листів, газет, періодичних видань, посилок і бандеролей, а також послуги поштових відділень та оренда абонентських поштових скриньок, здійснення грошових переказів. У цю категорію не

включаються послуги по веденню банківських рахунків (банківські послуги), послуги з обробки поштових відправлень (інші ділові послуги).

Послуги кур'єрського зв'язку включають експрес-доставку відправлень. Крім того, послуги зв'язку охоплюють передавання звукової інформації, зображень і інших інформаційних потоків за допомогою телефону, телексу, телеграфу, мобільного зв'язку, електронної пошти, супутникового зв'язку, Інтернету, у тому числі обслуговування комерційних інформаційних мереж, проведення телеконференцій, обслуговування засобів і споруд зв'язку усіх видів, здійснення технічного радіоконтролю та інше. У ці послуги не включаються послуги по налагодженню обладнання телефонних мереж (будівельні послуги) та послуги зі створення баз даних (комп'ютерні та інформаційні послуги).

4. Будівельні послуги

Будівельні послуги включають послуги зі спорудження будівельних об'єктів, монтаж обладнання, які виконуються робітниками підприємства за межами економічної території де воно знаходиться.

До будівельних послуг включають роботи з підготовки будівельних ділянок на будівельних майданчиках; послуги із збільшення будівельних ділянок та виконання земляних робіт; з підготовки ділянок для гірничих робіт та розчищення ґрунту; послуги, пов'язані з улаштуванням та підготовкою майданчиків і ділянок для гірничих робіт; послуги випробувального буріння та свердління; збирання зразків порід з будівельною, геофізичною, геологічною метою; з будівництва будівель, мостів, шляхових естакад, тунелів, трубопроводів, ліній зв'язку; з монтажу і встановлення збірних конструкцій; послуги з монтажу крокв і настилів та послуги, пов'язані з гідроізоляційними роботами; з будівництва автострад, доріг, залізниць, спортивних та рекреаційних споруд; послуги з реконструкції, відновлення та ремонту вищезгаданих споруд; послуги з будівництва морських та річкових споруд; з монтажних та ізоляційних робіт; з монтажу та ремонту систем опалення, вентиляції та кондиціювання повітря, установа водопровідного, санітарного та газового устаткування; роботи штукатурні, столярні, з покриття підлоги і стін, фарбування та скління; послуги пов'язані з орендою устаткування для будівництва з персоналом, що його обслуговує, та інші види будівельних робіт.

У вартість будівельних послуг включається повна вартість будівельного проекту. Придбання будівельним підприємством товарів та послуг в іншій країні враховується як інші ділові послуги. Вартість товарів та послуг придбаних будівельним підприємством на економічній території своєї країни складає частину вартості будівельних послуг.

5. Страхові послуги

Страхові послуги включають різні види страхування, здійснюваного страховими компаніями країни для закордонних партерів (і навпаки). Страхові послуги розділяються на п'ять компонентів: страхування життя та пенсійне забезпечення, страхування вантажів, інші види прямого страхування, перестраховування, допоміжні послуги у зв'язку зі страхуванням. Страхування вантажів включає страхування від ризику, крадіжки, втрати вантажу.

До інших видів страхування відносяться всі форми страхування від нещасних випадків, термінове страхування від аварій, медичне страхування, страхування на морському, повітряному і іншому транспорті.

Перестраховування визначається як передача частки страхових ризиків в обмін на пропорційну частку доходу від страхових премій. Допоміжні послуги включають операції, які пов'язані з операціями страхування та пенсійних фондів. Сюди входять комісійні платежі страховим агентам, послуги страхових брокерів і страхових контор, консультаційні послуги з питань страхування. Як вартість страхових послуг виступає не валова сума страхових премій (внесків), а лише плата за страхові послуги, що включається в суму отриманих премій.

При страхуванні вантажів, які перетнули кордон країни-експортера, експорт страхових послуг нараховується як різниця між сумами отриманих премій і страхових відшкодувань, що підлягають виплаті в зв'язку з втратою, ушкодженням товарів під час перевезення. У розрахунках імпорту страхових послуг використовується відношення, що характеризує оцінювану частку платежів за послуги страхування у валовій сумі страхових премій, отриманих при експорті страхових послуг; оцінка імпорту послуг може бути отримана шляхом множення цього коефіцієнта на загальну суму страхових премій, виплачених резидентами закордонним страховим компаніям.

6. Фінансові послуги

Фінансові послуги включають цілий ряд операцій з послугами, пов'язаними з діяльністю фінансових установ, в т.ч. посередницькі та допоміжні послуги за винятком послуг страхових компаній і пенсійних фондів (послуги зі страхування життя та пенсійне забезпечення). Такі послуги можуть надаватися банками, фондowymi біржами, адміністраторами фондових ринків, підприємствами-емітентами кредитних карток та дорожніх чеків, агентствами кредитного рейтингу, фінансовими консультантами і таке інше. У цю категорію включається плата за послуги фінансових посередників, які приймають на себе фінансові зобов'язання

на одних умовах, а потім вкладають ці фінансові кошти на інших умовах, приймаючи на себе деякий ризик, комісійні винагороди дилерам.

В категорію фінансових послуг включаються прямі та непрямі комісійні та платежі, пов'язані з такими фінансовими операціями, як приймання депозитних вкладів та видача позик, як під нерухомість, так і для ділових та особистих потреб; акредитиви, банківські акцепти, кредитні лінії, фінансовий лізинг, факторинг, розміщення випуску цінних паперів, брокерські послуги та викуп цінних паперів, включаючи комісійні, пов'язані з виплатою доходів за цінними паперами – клірингові розрахунки, консультаційні послуги з фінансових питань, послуги зі збереження фінансових активів та золотих активів, послуги з управління фінансовими активами, послуги зі здійснення злиття та поглинання у галузі корпоративних фінансів, послуги емітентів кредитних карток та інших кредитних інструментів, одержання доходу від операцій з обміну валют, управління фінансовими ринками, кредитний рейтинг, платежі за послуги, що пов'язані з купівлею кредитних ресурсів МВФ.

Крім зборів, що беруться за конвертування валюти у явному вигляді, при здійсненні обмінних операцій з валютою, існує збір за послуги у вигляді різниці між курсом купівлі та продажу, який нараховується за середнім значенням цих курсів (неявні послуги). Показник, що відображає вартість придбаних клієнтами неявних послуг, можна розрахувати, визначивши середнє значення спреда (різниці) між курсом купівлі і курсом продажу, помноживши суму валютних операцій з нерезидентами на число, що дорівнює половині даного спреда.

7. Комп'ютерні та інформаційні послуги

Комп'ютерні та інформаційні послуги охоплюють операції, що пов'язані з наданням послуг між резидентами і нерезидентами з обробки даних та інформаційних повідомлень. Вони поділяються на комп'ютерні послуги, послуги інформаційних агентств, інші послуги по наданню інформації.

Комп'ютерні послуги охоплюють послуги, пов'язані з апаратним та програмним забезпеченням та послуги по обробці даних. До них належать: послуги щодо технічного консультування та впровадження апаратних та програмних засобів (обробка даних у режимі колективного використання, послуги по наданню доступу на web-сторінки, тобто наданню вільного простору на серверах Інтернету для розміщення web-сторінок клієнтів, управління обчислювальними комплексами зовнішніх користувачів на постійній основі; консалтинг у галузі комп'ютерної техніки та обладнання; впровадження програмного забезпечення, яке включає розробку і програмування конкретних систем замовників, розробку і проектування web-сторінок); технічне консультування з питань, пов'язаних з

програмним забезпеченням, розробка, виробництво, надання і документування комп'ютерних програм, створених за індивідуальними замовленнями, включаючи операційні системи, що розробляються за замовленнями конкретних користувачів, послуги по технічному обслуговуванню і ремонту комп'ютерів та периферійного обладнання; послуги з ліквідації наслідків аварійних збоїв, сервісне обслуговування та надання допомоги з питань, пов'язаних з використанням комп'ютерних ресурсів, послуги з допоміжного забезпечення систем, зокрема навчання персоналу в рамках технічного консультування.

У комп'ютерні послуги не включається надання пакетного (розробленого не за індивідуальним замовленням) програмного забезпечення, яке відноситься до позиції "товари".

Послуги інформаційних агентств включають забезпечення засобів масової інформації фотографічними матеріалами та тематичними статтями.

Інші послуги по наданню інформації включають послуги, пов'язані з базами даних: утворення, збереження, розповсюдження даних та баз даних (включаючи абонентські книги та списки адрес) як в інтерактивному режимі, так і на магнітних, оптичних, друкованих носіях; портали пошуку web-сторінок (послуги з пошуку адрес Інтернету для клієнтів, що зробили запити по ключовому слову). Сюди входить також пряма, не колективна передплата на газети та журнали з використанням електронних каналів передачі інформації або інших засобів.

8. Роялті та ліцензійні послуги

Роялті та ліцензійні послуги – платежі між резидентами та нерезидентами за використання нефінансових активів нематеріального характеру та титулів власності, таких як патенти, авторські права, торгові знаки та використання на основі ліцензійних угод вироблених оригіналів та прототипів. Усі показники заповнюються на основі даних ліцензійного договору, супроводжуючого контракту. При цьому використовуються виключна та невиключна ліцензії.

Згідно з виключною ліцензією власник охоронного документа надає дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності будь-якій юридичній особі у певному обсязі, у межах визначеної території, на обумовлений термін, залишаючи за собою право використання об'єкта інтелектуальної власності в частині, що не передається за договором.

Згідно з невиключною ліцензією власник охоронного документа надає дозвіл на використання проекту інтелектуальної власності будь-якій особі, зберігаючи за собою права, включаючи право на продаж ліцензій іншим особам.

Ліцензійні платежі розподіляються за видами: паушальний – одноразовий платіж, не зв'язаний у часі з фактичним використанням

ліцензії, що встановлюється заздалегідь на підставі експертних оцінок; роялті – періодичні відрахування від прибутку покупця протягом періоду дії договору; комбінований – включає елементи паушальних платежів і роялті.

Об'єктами інтелектуальної власності є винахід – результат творчої діяльності людини в будь-якій галузі технології; корисна модель – результат творчої діяльності в будь-якій галузі, що стосується конструктивного виконання пристрою; знак для товарів і послуг – позначення, за яким товари та послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб; ноу-хау – конфіденційна інформація, що є власністю продавця та не доступна при використанні патенту; інженерінг – надання послуг, включаючи складання технічних завдань, проведення наукових досліджень, складання проектних пропозицій, розробку технічної інформації, проектування і конструкторське опрацювання об'єктів, консультації та авторський нагляд при монтажі, пусконаладжувальних роботах.

9. Інші ділові послуги

9.1. Перепродаж товарів за кордоном

Перепродаж – це придбання товару резидентом однієї країни у нерезидента з наступним продажем цього товару іншому резиденту. При цьому товар жодного разу не перетинає кордон країни, де відбулась угода. Вартість послуг з перепродажу товарів – це різниця між вартістю реалізації та вартістю придбання товарів. У послуги з перепродажу товарів зараховується винагорода, яка виплачується експортером на адресу агента-нерезидента або імпортера на адресу агента, який є резидентом якої-небудь третьої країни (тобто не експортуючої і не імпортуючої).

Коли здійснюється продаж товарів у рамках двох країн, вартість послуг, пов'язаних з оптовою та роздрібною торгівлею включається до вартості товару.

9.2. Операційний лізинг

Операційний лізинг – це оренда машин, обладнання без персоналу, чартер морських, повітряних суден, транспортного обладнання. Лізингова угода укладається на термін, менший ніж період амортизації орендованого майна (на 2-5 років). Після закінчення угоди майно повертається власникові або викупується орендарем за договірною ціною. До цієї послуги не включається фінансовий лізинг (фінансові послуги), лізинг телекомунікаційних мереж (послуги зв'язку), оренда морських, повітряних

суден з екіпажем (транспортні послуги), оренда транспортних засобів нерезидентами (подорожі).

10. Різні ділові, професійні та технічні послуги

10.1. Юридичні послуги

Юридичні послуги включають послуги юридичних консультацій, адвокатських об'єднань та індивідуальні адвокатські послуги, послуги державних і приватних нотаріусів. Це послуги по підготовці, складанню та завіренню юридичних документів. Ці послуги в основному охоплюють надання ряду суміжних послуг, включаючи надання консультацій клієнтам, пов'язані з їх юридичними правами та обов'язками та виконання різноманітних задач, необхідних для складання заповітів, брачних контрактів, комерційних контрактів, уставів підприємницьких компаній, послуги по оформленню умовного депонування грошових сум у третіх осіб на будь-яке ім'я, послуги по складанню актів розпорядження майном.

10.2. Бухгалтерські, аудиторські послуги

Бухгалтерські, аудиторські послуги включають послуги з реєстрації торговельних операцій підприємств; підготовку фінансових звітів, їх аналіз та підтвердження достовірності; консультаційні послуги і представництво (крім юридичного) від імені клієнтів перед податковими інспекціями; перевірку бухгалтерських, фінансових документів до вимог податкового законодавства.

10.3. Послуги, пов'язані з рекламою та вивченням ринку

Послуги в сфері реклами та вивчення кон'юнктури ринку, включаючи розробку, створення і маркетинг реклам, який здійснюють рекламні агентства, розміщення реклами у засобах масової інформації, включаючи купівлю та продаж рекламного часу, проведення виставок та торгових ярмарків, рекламування товару за кордоном, вивчення ринку і проведення в зарубіжних країнах опитувань з різноманітних проблем. Послуги з планування і проведення рекламних кампаній, створення та розміщення вуличної реклами та оформлення вітрин, оформлення реклами на транспорті, проектування виставочних залів і виставочних стендів.

Послуги по проведенню досліджень з метою забезпечення інформацією щодо перспектив та ефективності попиту на продукцію. Сюди включаються аналіз ринку (розміри та інші характеристики ринку), аналіз відношення та пріоритетів користувачів, для виявлення яких можуть бути використані інтерв'ю, телефонні та поштові опитування, історичні дані і таке інше. Сюди також відносяться послуги з економічної та

соціальної інформації, не пов'язаної зі збутом продукції, тобто промисловий аналіз, економічне модулювання, демографічний аналіз і таке інше.

Послуги по виявленню суспільної думки. Послуги по проведенню досліджень для забезпечення інформацією щодо суспільної думки, стосовно соціальних, економічних, політичних та інших проблем. Виявлення суспільної думки може проводитися у формі телефонних опитувань, особистих опитувань, поштових опитувань.

10.4. Науково-дослідні роботи і дослідно-конструкторські розробки

Науково-дослідні роботи і дослідно-конструкторські розробки є видом послуг, які можуть бути предметом угоди між резидентами та нерезидентами з приводу проведення досліджень, здійснення прикладних робіт і розробок з метою створення нових видів виробів і технологічних процесів. В цю категорію повинні включатися відповідні роботи в сфері природознавчих, суспільних та гуманітарних наук, тобто фундаментальних, прикладних досліджень та експериментальних розробок.

Послуги в галузі досліджень та розробок підрозділяються на групи, класи, підкласи у відповідності зі сферами наук, до яких відносяться послуги в галузі досліджень та розробок. Це послуги з досліджень та дослідних розробок у галузі фізичних наук (теплоти, світла, астрономії та інше); у галузі хімії та біології, у тому числі в галузі каталізаторів, ферментації, фізіології, екології тваринного та рослинного світу, мікроорганізмів та інше; у галузі техніки та технології, у тому числі в галузі прикладних наук і технології лиття, металургії, машин та обладнання, електрики, зв'язку, суден, повітряних суден, проектування та будівництва доріг та гідротехнічних споруджень, будівництва, інформації (розробка операційних систем, які є технічними досягненнями) та інше; у галузі сільськогосподарських наук (в галузі агротехніки, садівництва, лісового господарства, тваринництва, риболовства та інше); у галузі медицини та фармації (лікування хвороб, профілактичної гігієни та інше); у галузі культури, соціології, психології, у тому числі у галузі експериментальних розробок; у літературі, філософії, історії, соціальному забезпеченні, освітній психології та інше; у галузі економіки – у галузі теорії економіки, управління підприємницькою діяльністю, фінансів, статистики та інше; у галузі права (державного, громадянського та інше); у галузі лінгвістики та мовознавства (у галузі структури та розповсюдження діалектів, іноземних мов); послуги з досліджень та експериментальних розробок у міждисциплінарних галузях (наук по навколишньому середовищу, географії людини та інше).

До цього розділу не включаються науково-технічні послуги, діяльність органів управління дослідженнями та розробками, їх фінансування, маркетингова діяльність, випробування та стандартизація, підтримка і супровід програмного забезпечення.

10.5. Послуги в галузі архітектури, інженерні та інші технічні послуги

Послуги в галузі архітектури, інженерні та інші технічні послуги включають розробку архітектурних проектів забудівлі міських і сільських районів; планування і розробку проектів будівництва мостів, аеропортів, будівельних об'єктів із здачею "під ключ" тощо; геологічну розвідку, картографію, перевірку якості продукції і присвоєння категорії якості, технічний контроль. У послуги в галузі архітектури входять консультаційні послуги, що випереджають стадію проектування (попередні дослідження з таких проблем, як місце розташування, наміри щодо розвитку, кліматичні та екологічні проблеми, вимоги до володіння, обмеження витрат, аналіз вибору ділянки, графік проектних та будівельних робіт, вплив на зміст проектних розробок та будівництво проекту, причому не обов'язково для нових проектів будівництва, а й для оновлення, відновлення, або повторного використання будівель, оцінки вартості та якості будівель). Включаються послуги з архітектурних робіт, з проектування будівель та інших споруд, такі як послуги зі схематичного проектування, що складаються з визначення разом з клієнтом суті проекту, наміру, просторових вимог, ліміту суми, вартового графіку робіт, плану загального розташування та плану місцевості, більш детальне дослідження форми будівель, використання матеріалів, структурних, механічних, електричних систем та можливих витрат на будівництво проекту, послуг з кінцевого проектування, які складаються з креслень та письмових технічних, заявочних пропозицій на будівництво, експертних консультацій, що надаються клієнту в період представлення й прийняття заявок на підряд. Входять адміністративні послуги по контрактах (контроль за будівельними роботами, підготовка звітів про хід робіт, оформлення свідоцтв про сплату підрядчику, керівництво для клієнта та підрядчика про тлумачення договірної документації та надання інших консультацій з будь-яких технічних питань, які можуть виникати в ході будівництва). Включаються об'єднані послуги з архітектурно-проектних робіт, враховуючи послуги з схематичного проектування, проектних розробок, кінцевого проектування (послуги, що надаються після завершення будівництва, стану визначення дефектів у будівництві, інструкцій, що стосуються їх виправлення). Входять всі інші послуги, що потребують спеціальних архітектурних знань, такі як підготовка рекламних матеріалів, їх представлення, підготовка ескізів майбутніх

будівель, постійне представництво на будівельному майданчику під час будівельних робіт, забезпечення керівництва під час виконання операцій.

Інженерні послуги включають консультаційні послуги в інженерній галузі. Це послуги щодо надання допомоги, консультацій та рекомендацій, що стосуються інженерних питань. Сюди включається проведення підготовчого аналізу технічної можливості здійснення проекту. Прикладом таких послуг є вивчення топографічного і геологічного впливу на проектувальні та будівельні роботи, на витрати з будівництва шляхів, трубопроводів та іншої транспортної інфраструктури, аналіз якості та придатності матеріалів, що будуть використовуватись для здійснення проектів будівництва, вплив використання різних видів матеріалів на проектувальні та будівельні роботи й витрати, вивчення екологічних наслідків проектів, аналіз підвищення продуктивності праці внаслідок застосування альтернативних процесів, технології або розташування підприємства. Надання таких послуг не обов'язково пов'язано з будівельним проектом, а може включати оцінки конструкцій, механічного та електричного устаткування будівель, надання допомоги урядовим організаціям у підготовці законопроектів та інше. Враховуються послуги в галузі проектно-конструкторських робіт, пов'язаних з закладанням фундаменту та будівельних конструкцій, такі як інженерні проектно-конструкторські послуги для навантажувальної основи житлових, комерційних, промислових, установчих споруд (попередні плани, технічні умови, оцінки витрат для визначення інженерного підходу в галузі проектно-конструкторських робіт, кінцеві плани, технічні вимоги й оцінки витрат, включаючи робочі креслення, технічні умови, що стосуються необхідних для використання матеріалів, способів монтажу, ліміту часу та інше. Включаються інженерні послуги в галузі проектно-конструкторських робіт, пов'язаних з електромеханічними установками для енергетичних систем, систем протипожежної безпеки, систем зв'язку, з іншим електроустаткуванням для всіх типів будівель, з вентиляційним, кондиційним, опалювальним, холодильним та іншим механічним устаткуванням для усіх видів будівель та інше. В цю групу не включаються проектно-конструкторські роботи в галузі видобутку корисних копалин (послуги в галузі видобутку корисних копалин).

10.6. Послуги в галузі сільського господарства, видобутку копалин, переробки продукції на місцях

10.6.1. Послуги, які відносяться до сільського господарства, мисливства, лісового господарства та риболовства

Ці послуги надаються підприємствами за винагороду або на договірній основі у місцях розміщення сільськогосподарського виробництва.

Це послуги з надання сільгосптехніки з екіпажем, з передсівного оброблення полів і посадки культур, збирання врожаю і підготовки продукції до збуту; з агрохімічного обслуговування, закладення й утримання садів, парків, забезпечення функціонування зрошувальних та осушувальних систем; захисту рослин від хвороб та шкідників; послуги зі сприяння мисливству, із стимулювання розведення дичини; послуги з лісництва (таксація, оцінка лісу), захисту лісу від пожежі і таке інше. Послуги, пов'язані з риболовством, діяльністю риборозплідників і рибних ферм, послуги з обстеження стану водоймищ і риби; послуги зі стимулювання розведення риби і таке інше.

Видача ліцензій на мисливство відноситься до трансфертів, а не до послуг.

10.6.2. Послуги, які відносяться до гірничодобувної промисловості

Послуги, які відносяться до гірничодобувної промисловості, включають послуги, пов'язані з видобуванням кам'яного вугілля, лігніту, торфу, нафти, газу, уранової, торієвої та металевих руд і таке інше. Ці послуги надаються підприємствами за винагороду або на договірній основі, як правило, на нафтових та газових родовищах.

10.6.3. Послуги, які відносяться до обробної промисловості

Послуги, які відносяться до обробної промисловості, включають послуги з виробництва готових виробів, монтажу, установки, що не стосуються будівельних робіт, послуги з технічного обслуговування та ремонту. Це послуги в харчовій промисловості, пов'язані з діяльністю суден або прибережних рибозаводів, які займаються виключно переробленням, консервуванням риби та морепродуктів; у тютюновій, текстильній промисловості; послуги у виробництві готового одягу та хутра, шкіри та шкіряного взуття; послуги в обробленні та виробництві виробів з дерева, соломки та плетениці; послуги у виробництві паперу, картону і виробів з них; послуги у видавничій справі, поліграфічній промисловості, пов'язані з тиражуванням записів програмного забезпечення, фільмів та відеофільмів з оригіналів, з друкування рекламних матеріалів засобами поліграфії; послуги у виробництві коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива; послуги в хімічному виробництві; послуги в металургії, пов'язані з обробленням металу; послуги в порошковій металургії; у виробництві машин та устаткування,

канцелярських та електронних обчислювальних машин, включно з їх монтажем та ремонтом; устаткування для радіо, телебачення та зв'язку, включно з їх монтажем та ремонтом; медичного обладнання, включно з їх монтажем та ремонтом; автомобілів, включно з капітальним ремонтом; іншого транспортного устаткування, включно з капітальним ремонтом (крім поточного ремонту та обслуговування); у виробництві меблів та інших видах виробництва, включно з ремонтом; послуги з оброблення відходів; послуги з оброблення деревини та з виробництва виробів з деревини; послуги у виробництві гумових та пластмасових виробів; послуги у виробництві інших неметалевих мінеральних виробів; переробка продукції на місцях, яка надійшла за імпортом і не підлягає реекспорту, або з наступним продажем у країні, де відбувалася переробка.

10.6.4. Консультаційні послуги

Консультаційні послуги охоплюють надання порад та консультацій, визначення головних напрямків роботи та здійснення оперативної допомоги підприємствам для визначення політики і розробки стратегії виробництва, планування, структури підприємства та контролю за його діяльністю, розробка програм підвищення прибутків та інші питання, які викликають особливий інтерес для вищої управлінської ланки.

Це можуть бути консультаційні послуги з питань фінансового управління, тобто послуги зі здійснення консультативної, управлінської та оперативної допомоги, яка відноситься до рішень фінансового характеру, управління оборотним капіталом та ліквідністю, визначенням відповідної структури капіталу, аналіз потреби у капіталовкладеннях, розробкою систем звітності та бюджетного контролю, комерційної оцінки, консультаційні послуги з контролю та регулюванню активів, які пропонуються фінансовими посередниками.

Консультативні послуги з питань управління маркетингом – це послуги зі здійснення консультативної, управлінської та оперативної допомоги, яка стосується стратегії організації у сфері маркетингу та маркетингових операцій. Консультації з питань маркетингу можуть бути пов'язані з одним видом або із сукупністю наступних видів послуг: аналіз та розробка стратегії маркетингу, розробка політики обслуговування користувачів та ціноутворення, підготовка управлінського складу кадрів для збуту продукції, організація процесу розподілення, та інші питання, пов'язані зі стратегією та операціями з організації маркетингу.

Консультативні послуги з питань управління виробництвом. Це послуги з консультативної, управлінської та оперативної допомоги щодо методів підвищення продуктивності, скорочення виробничих витрат та підвищення якості продукції. Консультації з питань виробництва можуть бути пов'язані з одним видом або із сукупністю наступних видів послуг:

ефективне використання матеріалів у виробництві, раціональне використання і контроль запасів, вивчення норм контролю якості, часу та руху продукції, методи роботи, норми виробітку, норми безпеки, організація роботи управлінського апарату, планування, проектування та інші питання, пов'язані з управлінням виробництва.

Консультативні послуги з інших управлінських питань – це послуги зі здійснення консультативної та оперативної допомоги в інших сферах, зокрема, з промислового розвитку, консультацій з розвитку туризму, здійснення оперативної допомоги клієнтам з покращення ділової репутації та з питань зв'язків з суспільством в цілому та з іншими установами.

11. Послуги приватним особам та в галузі культури та відпочинку

Послуги приватним особам та в галузі культури та відпочинку розділяються на дві категорії – послуги зі створення аудіовізуальних програм та пов'язані з ними послуги та інші послуги приватним особам, а також інші послуги у сфері культури і відпочинку.

Створення аудіовізуальних програм та пов'язані з ними послуги включають послуги і відповідні платежі, пов'язані із створенням художніх фільмів (на плівці або на відеокасетах), радіо і телевізійних програм (у прямому ефірі або у запису) та із записами музичних творів. Сюди відносяться платежі та надходження від прокату, плата за продаж права на показ обмеженого числа програм в певних районах та за доступ до закодованих телевізійних каналів (послуги кабельного телебачення). У цю групу включається оплата праці акторів, режисерів та постановників у зв'язку із створенням театральних постановок та музичних, спортивних або циркових програм та інших заходів за кордоном, а також платежі за право демонстрації (на телебаченні, радіо та у кінотеатрах) цих постанов і програм.

Інші послуги у сфері культури і відпочинку включають види послуг, пов'язані з роботою музеїв, бібліотек, архівів, а також послуги по організації інших заходів у сфері культури, спорту та відпочинку. Крім цього сюди входить оплата послуг, які здійснюють викладачі та медичні працівники за кордоном, включаючи оплату послуг, які надаються заочно.

12. Державні послуги, які не відносяться до інших категорій

До державних послуг, які не відносяться до інших категорій, належать всі зовнішньоторговельні операції (з товарами і послугами) посольств, консульств, військових представництв та оборонних організацій, які здійснюються з резидентами країни, в якій знаходяться ці посольства, та військові представництва, оборонні організації, а також з іншими країнами світу. До операцій, які обліковуються по цій статті відносяться придбання товарів та послуг (канцелярські приналежності,

конторські меблі, комунальні послуги, автомобільний транспорт для дипломатичних робітників, його ремонт та обслуговування, а також офіційні прийоми і програми) та особисті витрати робітників посольств і консульств, військового персоналу, а також членів їх родин на території тих країн, де вони працюють. Сюди відноситься і подібна діяльність, яка здійснюється іншими офіційними службами (такими як місії по здійсненню допомоги, державні туристичні, інформаційні та рекламні агентства), розташовані за кордоном. Також операції, які фінансуються за рахунок програми загальних адміністративних витрат. Крім того, до цього компоненту включені операції, пов'язані з послугами зі здійснення допомоги на безоплатній основі невійськових організацій. Включаються також зовнішньоекономічні операції, пов'язані з багатостороннім урегулюванням військових конфліктів і з розташуванням на території країни сил по підтриманню миру, наприклад сил ООН.

III. Заключення

Однією з основних тенденцій розвитку світової економіки за останні роки є зростання міжнародної торгівлі послугами. З метою забезпечення зіставлення статистичних показників зовнішньої торгівлі послугами України з міжнародними стандартами, показниками, що використовуються розвиненими країнами, за рекомендаціями Міжнародного Валютного Фонду Держкомстатом України було введено державне статистичне спостереження за формою № 9-ЗЕЗ "Звіт про експорт (імпорт) послуг". Згідно з Інструкцією про порядок складання звіту визначається порядок заповнення звітності. Облік експорту (імпорту) послуг проводиться у вартісному вигляді (у валюті контракту) підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності та господарювання, які провадять зовнішньоекономічну діяльність, пов'язану з наданням (експорт) послуг закордонним партнерам та одержаних (імпорт) послуг від закордонних партнерів.

За результатами статистичного спостереження одержуються показники з експортно-імпортних операцій послугами України з країнами СНД, іншими країнами світу за всіма видами послуг згідно Класифікації послуг зовнішньоекономічної діяльності. Важливим методом статистичного дослідження одержаної інформації є її аналіз. Аналіз проводиться з метою виявлення особливостей, тенденцій та закономірностей розвитку зовнішньої торгівлі послугами України на протязі певного часу в різних соціально-економічних, територіальних розрізах (з окремими регіонами, континентами, економічними угрупованнями країн, країнами-партнерами).

Дані статистики зовнішньої торгівлі послугами широко використовуються при складанні платіжного та зовнішньоторговельного

балансів України, при розробці завдань зовнішньоекономічної політики та оцінки стану розвитку економічних відносин з іншими країнами світу, а також під час переговорів по укладанню торговельних та економічних угод, коли на їх основі сторони з'ясовують ступінь виконання зобов'язань за попередніми угодами та приймають рішення, спрямовані на подальший їх розвиток.